

УДК 347.965

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-1-74-77

**Кристина
РЕЗВОРОВИЧ**[©]
доктор
юридичних наук

**Поліна
СМАЛЬ**
курсант

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

АКТУАЛЬНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РЕГУЛЮВАННЯ АДВОКАТІВ

Забезпечення прав і свобод людини, гідних умов її життя, зміцнення громадянської злагоди, дотримання принципу верховенства права зумовлює розвиток адвокатської діяльності, підвищення авторитету адвокатури як незалежного професійного правозахисного інституту, головною функцією якого є надання професійної правничої допомоги. Сучасні процеси, що відбуваються всередині країни, та світові тенденції до глобалізації та євроінтеграції зумовлюють стрімке реформування законодавства, ухвалення нових актів або внесення змін до вже наявних, у тому числі щодо адвокатури. Така ситуація призводить до дискусій серед науковців та правників, адже реалізація адвокатурою свого головного призначення можлива лише у разі створення державою належних умов та гарантій, спрямованих на утвердження цього інституту як самоврядного та незалежного.

***Ключові слова:** кримінальне судочинство, професійна правнича допомога адвокатів, статус адвоката, цивільний процес, професійне представництво, цивільне процесуальне представництво, діяльність адвоката, цивільне судочинство, адвокат у цивільному процесі, цивільний процес.*

Постановка проблеми. Важливим і необхідним є європейський досвід правового регулювання професійної етичної поведінки юриста будь-якої цивілізованої спільноти, а її позитивні характеристики можуть бути корисними для реформування чинного законодавства України та подальших досліджень. Оскільки юридична професія формується як орієнтир захисту прав людини у відносинах з органами державної влади, необхідною передумовою є наявність чітких норм юридичної етики, які відповідають загальноновизнаним міжнародним стандартам. Європейські загальноновизнані цінності, такі як право на життя, свобода і особиста недоторканність, власність, справедливий суд та інші будуть справжніми цінностями лише у разі реальних можливостей захистити їх цивілізованим законним способом.

Судова реформа в Україні ознаменувалася суттєвим оновленням чинного законодавства України, яке регулює професійну адвокатську діяльність. Одним із головних чинників цього стало ухвалення Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» (2016 р.), яким запроваджено новий вид правової допомоги – професійну правову допомогу. На основі аналізу джерел, що встановлюють стандарти адвокатської діяльності, у статті стандарти організації та професійної діяльності адвокатури поділяються на позитивні та негативні. Є також три групи стандартів організації та професійної діяльності адвокатури: 1) організаційні (щодо створення та існування адвокатури): автономність адвокатури від держави;

© К. Резворович, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1183-613X>
goldkristina@gmail.com

© П. Смаль, 2022

kiras4739@gmail.com

єдність адвокатської професії; монопольне становище адвокатури на ринку юридичних послуг; рівність адвоката перед законом, судом та іншими адвокатами; особливий статус адвокатури та адвоката у державній та приватній сферах; доступність послуг юристів; цифровізація адвокатури; 2) професійна адвокатура (щодо функціонування адвокатури): дотримання законності; конфіденційність; нейтральність та неупередженість адвоката; професійна ефективність юриста; спеціалізація юриста; страхування професійної відповідальності; негативна відповідальність адвоката (процесуальна, дисциплінарна, адміністративна, кримінальна та інші види юридичної відповідальності); підзвітність адвоката органам адвокатського самоврядування; професійний імунітет адвоката; модерерація адвоката за сумісництвом; 3) етичні: етика і культура поведінки юриста; чесність і порядність адвоката у відносинах з клієнтом; висококваліфікований юрист та бажання розвитку; чесність і порядність адвоката у відносинах з іншими адвокатами; правильна реклама адвокатської діяльності; клієнтоорієнтованість; прагнення адвоката до справедливості.

Зважаючи на зазначені зміни до законодавства України, треба наголосити, що чинна редакція статті 131-2 Конституції України передбачає, що адвокатура діє в Україні з метою надання професійної правової допомоги. Специфіка нового поняття «професійна правова допомога» відображена в іншому нормативному акті – у Законі України «Про судоустрій і статус суддів» (2016 р.), ст. 10, яка регулює особливості професійної юридичної допомоги при реалізації права на справедливий суд.

Трансформація України в правову державу, де людина є найвищою цінністю та пріоритетом діяльності всіх органів державної влади, де свобода одного обмежена правами іншого, потребує спільних зусиль. Забезпечити утвердження та захищеність прав і свобод кожного покликана адвокатура.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми.

Дослідженню окремих аспектів адвокатської етики в інших країнах була надана увага сучасних науковців: В. Бігуна, Т. Варфоломеевої, С. Компанейцева, В. Медведчука, О. Святоцького та ін. Однак, ураховуючи те, що в умовах сьогодення європейський досвід для України вважається пріоритетним, ця проблематика потребує подальшого дослідження та опрацювання.

Метою статті є виявлення позитивних характеристик деонтологічних засад професійної етичної поведінки адвоката в європейських країнах на основі дослідження їх правового регулювання та формулювання положень, спрямованих на вдосконалення законодавства України.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні є пропозиції щодо запровадження до чинного законодавства України норм, які, регулюючи професійну діяльність адвокатів, впливають на особливості вирішення дрібних спорів у судах. Тож на офіційному сайті Верховної Ради України зареєстровано законопроект від 04.10.2016 р. № 5221 «Про внесення змін до статті 10 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо дрібних спорів у судах» [1], який пропонує суттєву реформу адвокатів щодо професійної правової допомоги, зокрема в цивільному судочинстві.

Зважаючи на зазначені законодавчі ініціативи, на нашу думку, у разі ухвалення положень, що містяться в цьому законопроекті, суттєво зміниться реалізація інституту правової допомоги, яка надається адвокатами у формі процесуального представництва, зокрема в цивільному судочинстві. Це означає, що наявна модель виключного представництва буде фактично змінена, внаслідок чого особи, які не мають правового статусу адвоката, зможуть бути представлені в суді у випадках, коли вартість позову менше 1 млн грн.

Поряд із пропозиціями, висловленими на законодавчому рівні, у науці цивільного процесуального права питання надання правової допомоги адвокатами у цивільних справах певною мірою досліджує С. Бичкова [2, с. 15], К. Гусаров [3, с. 285], В. Комаров та Г. Світлична [4, с. 354–355], Н. Сакара [5, с. 232–233] тощо.

Запровадження виключного представництва інтересів клієнтів адвокатами поступово та залежно від інстанції сприяє появі цікавих справ із судової практики. Наприклад, суд адміністративної юрисдикції постановив повернути касаційну скаргу особі, яка її подала, оскільки зазначений процесуальний документ подано до суду особою, яка не мала правового статусу адвоката [6].

Фактичне забезпечення на конституційному рівні виключного представництва адвокатами потребує також детального відображення в процесуальних кодексах України –

ЦПК, КАС, ЦПК. Водночас, враховуючи діяльність законодавчої влади, результатом якої стало ухвалення Закону України «Про безоплатну правову допомогу» (2011 р.), що з огляду на запровадження нового виду правової допомоги (професійної правової допомоги) доцільно розробити та ухвалити новий Закон України «Про професійну правову допомогу в Україні». Ми вважаємо, що запропонована структура має передбачати таку структуру: Розділ 1. Вступні положення; Розділ 2. Визначення термінів; Розділ 3. Професійна юридична допомога в цивільному судочинстві; Розділ 4. Професійна юридична допомога в адміністративному судочинстві; Розділ 5. Професійна юридична допомога в господарських судах; Розділ 6. Прикінцеві та перехідні положення.

Поряд з цим видається, що законодавство під час розробки цього нормативно-правового акта передусім має звернути увагу на особливості участі адвокатів як представників у окремих категоріях справ у різних видах судочинства. Йдеться про те, що в аспекті професійного представництва адвоката в цивільному судочинстві положення про участь цього суб'єкта в обов'язковому та окремому судочинстві, а також у процедурах медіації мають бути конкретизовані більш детально, оскільки специфіка останнього характеризуються достатньою розгалуженістю та змістовністю.

Висновки. З огляду на викладене, на нашу думку, ухвалення запропонованого Закону України «Про професійну правову допомогу в Україні» є необхідним. Це дасть змогу більш детально закріпити особливості такої допомоги в окремих категоріях справ у різних видах провадження.

Крім того, ми вважаємо, що ця пропозиція зможе допомогти людям, які потребують якісної професійної юридичної допомоги, зрозуміти її особливості, а також особливості її надання особами, які мають статус адвоката, зокрема в цивільному процесі.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до статті 10 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо малозначних спорів у судах : проєкт Закону від 04.10.2016 р. № 5221.
2. Бичкова С. С. Представництво в цивільному процесі України: законодавчі зміни. *Цивільний процес на зламі століть* : матеріали науково-практ. конф., присвяч. 50-річчю заснування каф. цив. процесу (м. Харків, 20–21 жовт. 2016 р.). Харків : Право, 2016. С. 13–15.
3. Гусаров К. В. Інстанційний перегляд рішень у цивільному судочинстві : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 – Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Національний університет «Юридична академія України ім. Я. Мудрого», 2011. 431 с.
4. Комаров В. В., Бігун В. А., Баранкова В. В. Курс цивільного процесу : підручник / за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 1352 с.
5. Сакара Н. Ю. Проблема доступності правосуддя у цивільних справах : монографія. Харків : Право, 2010. 256 с.
6. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 18.04.2017.

Надійшла до редакції 30.11.2021

References

1. Pro vnesennia zmin do statti 10 Zakonu Ukrainy «Pro sudoustrii i status suddiv» shchodo maloznachnykh sporiv u sudakh [On Amendments to Article 10 of the Law of Ukraine “On the Judiciary and the Status of Judges” on Minor Disputes in Courts] : proiekt Zakonu vid 04.10.2016 № 5221. [in Ukr.].
2. Bychkova, S. S. (2016) Predstavnytstvo v tsyvilnomu protsesi Ukrainy: zakonodavchi zminy. Tsyvilnyi protses na zlami stolit [Representation in the civil process of Ukraine: legislative changes. Civil process at the turn of the century] : materialy naukovy-prakt. konf., prysviach. 50-rychchiu zasnuvannia kaf. tsyv. protsesu (m. Kharkiv, 20–21 zhovt. 2016 r.). Kharkiv : Pravo, pp. 13–15. [in Ukr.].
3. Husarov K. V. (2011) Instantsiinyi perehliad rishen u tsyvilnomu sudochynstvi [Instance review of decisions in civil proceedings] : dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.03 / Natsionalnyi universytet «Iurydychna akademiya Ukrainy im. Yaroslava Mudroho», 431 p. [in Ukr.].
4. Komarov, V. V., Bihun, V. A., Barankova, V. V. (2011) Kurs tsyvilnoho protsesu [Course of civil procedure] : pidruchnyk / za red. V. V. Komarova. Kharkiv : Pravo, 1352 sp. [in Ukr.].
5. Sakara, N. Yu. (2010) Problema dostupnosti pravosuddia u tsyvilnykh spravakh [The problem of access to justice in civil cases] : monohrafiia. Kharkiv : Pravo, 256 p. [in Ukr.].
6. Ukhvala Vyshchoho administratyvnoho sudu Ukrainy vid 18.04.2017. [Decision of the Supreme Administrative Court of Ukraine of April 18, 2017]. [in Ukr.].

ABSTRACT

Krystyna Rezvorovych, Polina Smal. Actuality of improvement of normative professional regulation of lawyers. Ensuring human rights and freedoms, decent living conditions, strengthening civil harmony, observance of the rule of law determines the development of advocacy, increasing the authority of the bar as an independent professional human rights institution, whose main function is to provide professional legal assistance. Current processes taking place within the country and global trends towards globalization and European integration lead to rapid reform of legislation, adoption of new acts or amendments to existing ones, including the bar. This situation leads to discussions among scholars and lawyers, because the implementation of the legal profession of its main purpose is possible only if the state creates appropriate conditions and guarantees aimed at establishing this institution as self-governing and independent. It is established in the work that the specific method used by advocacy standardization is comparative law, which allows to compare common and different in the standards of organization and professional activity of advocacy of different countries, to unify the best world experience of the organization.

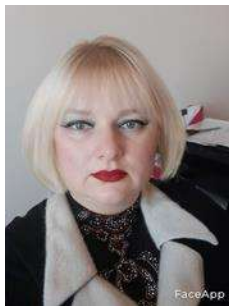
Institute of Advocacy in order to model its ideal state. Comparative legal method of advocacy standardization accumulates a variety of techniques and methods, such as quantitative and qualitative analysis, synthesis, generalization, comparison, distinction, interpretation, classification, systematization and design.

Taken together, these techniques have made it possible to conduct a comprehensive and comprehensive study of the standards of organization and professional activity of the bar in the Anglo-American and Romano-Germanic legal systems. As a result, found common to the Anglo-American and Romano-Germanic systems of law standards of organization and professional activity of a lawyer.

Keywords: *criminal proceedings, professional legal assistance of lawyers, lawyer status, civil proceedings, professional representation, civil procedural representation, lawyer's activity, civil justice, lawyer in civil proceedings, civil procedure.*

УДК 347.2

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-1-77-82

**Лілія
ТИМЧЕНКО[©]**
кандидат
юридичних наук

Ігор МАКУХА[©]
студент

*(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ СЕРВІТУТІВ

Розглянуто питання особливості сервітутів, а саме: їх поняття, зміст основних ознак, сервітут як спосіб здійснення речових прав. Детально розглянуто дослідження та публікації вчених з питань встановлення земельних сервітутів. В юридичній науковій літературі земельний сервітут розглядається в кількох аспектах: 1) як право на чужу земельну ділянку; 2) як правовідносини; 3) як обтяження однієї земельної ділянки на користь іншої. Відповідно до ч. 1 ст. 98 ЗК України право земельного сервітуту – це право власника або землекористувача земельної ділянки на обмежене платне або безоплатне користування чужою земельною ділянкою (ділянками). Відповідно до ст. 99 ЗК України власники або землекористувачі земельних ділянок можуть вимагати встановлення таких земельних сервітутів: а) право проходу та проїзду на велосипеді; б) право проїзду на транспортному засобі по наявному шляху; в) право на розміщення тимчасових споруд (малих архітектурних форм); г) право прокладати на свою земельну ділянку водопровід із чужої природної водойми або через чужу земельну ділянку; г) право відводу води зі своєї земельної ділянки на сусідню або через сусідню земельну ділянку; д) право забору води з природної водойми, розташованої на сусідній земельній ділянці, та право проходу до природної

© Л. Тимченко, 2022

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2696-0272>

k_cpd@dduvs.in.ua

© І. Макуха, 2022

jurf@dduvs.in.ua